

Kap. II, av *B. Giardina*, placerer linear programming i forhold til den traditionelle teori for den enkelte virksomheds produktion, som forfatteren er dybt fortrolig med. Fremstillingen er overmåde anskuelig, støttet som den er på todimensionale grafiske avbildninger; skønt gennemgående elementær, går den på adskillige punkter et stykke videre, og mere i detaljer, end Dorfman's sværere tilgængelige pionerarbejde fra 1951, der sine steder er nok så summarisk, hvad det rent økonomiske stof angår. Det er dog et spørgsmål, om ikke den matematiske udredning på enkelte punkter kunne ha været simplificeret endnu mere, uden tab av stringens, når forf. dog alligevel mest holder sig til det specielle tilfælde med kun 2 bibetingelser (2 faste faktorer). Men Giardina's fremstilling er som helhed en av de bedste og lettest tilgængelige, der findes. Den udarter aldrig til matematisk formalisme; tværtimod gøres der for hvert skridt omhyggeligt rede for, hvorledes fremgangsmåden og resultaterne skal tolkes økonomisk. Giardina's intuitive betragtninger herover, og hans grafiske illustration av simplex-metoden, hører til det allerbedste i bogen. — Der er en fejl i figuren p. 102: gennemsnitsomkostningskurven i en lineær programmeringsmodel er ikke, således som totalomkostningskurven, sammensat av *rette* linjestykker.

Kap. III, skrevet av *A. Bargoni* i samarbejde med de to andre forfattere, gir et fuldt gennemregnet, overmåde instruktivt eksempel på metodens anvendelse til løsning av konkrete produktionstilpasningsproblemer i den kemiske industri. Ikke mindst interessant er avsnittet om alternative løsninger ved alternative priskombinationer (pp. 178 ff.).

Endelig skriver matematikeren *A. Longo* i et avsluttende kapitel om de rent matematiske problemer ved lineær programmering og deres geometriske betydning. Dette avsnit er nok bogens vanskeligste.

Bogen avsluttes med en særdeles udførlig bibliografi og et index.

Den, der arbejder med eller blot interesserer sig for lineær programmering, kommer ikke uden om denne storartede bog, som bekræfter éns vage forhåndsindtryk av, at italiensk økonomisk forskning er endog særdeles godt med. Det er synd, at sprogvanskeligheder hindrer

en kontakt, der sikkert kunne virke befrugtende.

Sven Danø¹

1. Cand. polit., universitetsadjunkt ved Københavns Universitet.

Ronald L. Meek: Studies in the Labour Theory of Value. Lawrence & Wishart, London 1956. 310 s. Pris 30 s.

Meek, der er lektor i økonomi ved Glasgow universitet, har sat sig som mål at overbevise »oprigtige, men skeptiske« ikke-marxistiske økonomer om arbejdsværditeoriens intellektuelle kvalitet ved at vise, at den var god videnskab ikke alene på Marx' tid, men også i dag.

Herved vil han bidrage til at fremkalde en sameksistens mellem de to grupper af økonomer, hvor gensidige anklager erstattes med ægte forsøg på at forstå hinandens synspunkter. Altså et ganske prisværdigt formål.

Hans »Studies«, der ganske karakteristisk er vokset ud af en lang korrespondance med Joan Robinson, udmærker sig ved sin saglighed ikke alene i referatet af egne, men også af »modstandernes« synspunkter. Samtidig er den præget af den større indflydelse, marxistisk tankegang har i den engelske verden, idet den tydeligvis forudsætter en række problemstillinger og faktiske oplysninger om Marx' økonomi bekendt hos læseren. Hvorvidt det er berettiget overfor et engelsk publikum, er det svært at dømme om, men en dansk økonom vil nok finde et og andet, der er svært tilgængeligt.

Kapitlerne om værditeoriens udvikling frem til og med Smith og Ricardo bringer mange interessante synspunkter, såvel specielt for den pågældende periode i de økonomiske teories udvikling, som generelt for den marxistiske metode anvendt på teoriernes udvikling. Herefter udvikler den økonomiske teori sig dels »internt«, dels påvirket af udviklingen i de økonomiske omgivelser. Det er lykkedes Meek på en overbevisende måde at vise, hvorledes produktionsformens udvikling i tiden op til de klassiske økonomer giver forklaringen på,

Kap. II, av *B. Giardina*, placerer linear programming i forhold til den traditionelle teori for den enkelte virksomheds produktion, som forfatteren er dybt fortrolig med. Fremstillingen er overmåde anskuelig, støttet som den er på todimensionale grafiske avbildninger; skønt gennemgående elementær, går den på adskillige punkter et stykke videre, og mere i detaljer, end Dorfman's sværere tilgængelige pionerarbejde fra 1951, der sine steder er nok så summarisk, hvad det rent økonomiske stof angår. Det er dog et spørgsmål, om ikke den matematiske udredning på enkelte punkter kunne ha været simplificeret endnu mere, uden tab av stringens, når forf. dog alligevel mest holder sig til det specielle tilfælde med kun 2 bibetingelser (2 faste faktorer). Men Giardina's fremstilling er som helhed en av de bedste og lettest tilgængelige, der findes. Den udarter aldrig til matematisk formalisme; tværtimod gøres der for hvert skridt omhyggeligt rede for, hvorledes fremgangsmåden og resultaterne skal tolkes økonomisk. Giardina's intuitive betragtninger herover, og hans grafiske illustration av simplex-metoden, hører til det allerbedste i bogen. — Der er en fejl i figuren p. 102: gennemsnitsomkostningskurven i en lineær programmeringsmodel er ikke, således som totalomkostningskurven, sammensat av *rette* linjestykker.

Kap. III, skrevet av *A. Bargoni* i samarbejde med de to andre forfattere, gir et fuldt gennemregnet, overmåde instruktivt eksempel på metodens anvendelse til løsning av konkrete produktionstilpasningsproblemer i den kemiske industri. Ikke mindst interessant er avsnittet om alternative løsninger ved alternative priskombinationer (pp. 178 ff.).

Endelig skriver matematikeren *A. Longo* i et avsluttende kapitel om de rent matematiske problemer ved lineær programmering og deres geometriske betydning. Dette avsnit er nok bogens vanskeligste.

Bogen avsluttes med en særdeles udførlig bibliografi og et index.

Den, der arbejder med eller blot interesserer sig for lineær programmering, kommer ikke uden om denne storartede bog, som bekræfter éns vage forhåndsindtryk av, at italiensk økonomisk forskning er endog særdeles godt med. Det er synd, at sprogvanskeligheder hindrer

en kontakt, der sikkert kunne virke befrugtende.

Sven Danø¹

1. Cand. polit., universitetsadjunkt ved Københavns Universitet.

Ronald L. Meek: Studies in the Labour Theory of Value. Lawrence & Wishart, London 1956. 310 s. Pris 30 s.

Meek, der er lektor i økonomi ved Glasgow universitet, har sat sig som mål at overbevise »oprigtige, men skeptiske« ikke-marxistiske økonomer om arbejdsværditeoriens intellektuelle kvalitet ved at vise, at den var god videnskab ikke alene på Marx' tid, men også i dag.

Herved vil han bidrage til at fremkalde en sameksistens mellem de to grupper af økonomer, hvor gensidige anklager erstattes med ægte forsøg på at forstå hinandens synspunkter. Altså et ganske prisværdigt formål.

Hans »Studies«, der ganske karakteristisk er vokset ud af en lang korrespondance med Joan Robinson, udmærker sig ved sin saglighed ikke alene i referatet af egne, men også af »modstandernes« synspunkter. Samtidig er den præget af den større indflydelse, marxistisk tankegang har i den engelske verden, idet den tydeligvis forudsætter en række problemstillinger og faktiske oplysninger om Marx' økonomi bekendt hos læseren. Hvorvidt det er berettiget overfor et engelsk publikum, er det svært at dømme om, men en dansk økonom vil nok finde et og andet, der er svært tilgængeligt.

Kapitlerne om værditeoriens udvikling frem til og med Smith og Ricardo bringer mange interessante synspunkter, såvel specielt for den pågældende periode i de økonomiske teories udvikling, som generelt for den marxistiske metode anvendt på teoriernes udvikling. Herefter udvikler den økonomiske teori sig dels »internt«, dels påvirket af udviklingen i de økonomiske omgivelser. Det er lykkedes Meek på en overbevisende måde at vise, hvorledes produktionsformens udvikling i tiden op til de klassiske økonomer giver forklaringen på,

at man gik bort fra at betragte varernes bytteværdi som lig den medgåede arbejdsmængde og over til at indbefatte *profit* i bytteværdien.

Den samme ændring kan findes hos Adam Smith. I hans Glasgow Lectures fra 1760'erne findes en værditeori uden nogen teori om en »naturlig« profitrate — kapitalprofit er endnu ikke opstået som en almindelig kategori. Smith opererede her med en økonomisk model, hvor produktionen sker ved mere eller mindre uafhængige arbejdere, der stræber efter at marximere deres arbejdsresultat. I »Wealth of Nations« derimod kommer de kræfter, der skaber ligevægt mellem udbud og efterspørgsel, fra kapitalejere, der ønsker at marximere deres profit.

Og Meek påviser, hvorledes denne ændring i Smiths opfattelse ikke kommer så at sige ubevidst, men hvorledes der på denne tid eksisterede en skotsk historisk skole, som Smith tilhørte, og hvis hovedsynspunkt var, at man netop i sine analyser af virkeligheden, også den økonomiske, bør gå ud fra den tilgrundliggende »mode of subsistence«.

I en pædagogisk god gennemgang af Smiths og Ricardos værditeorier, forklarer Meek endvidere forskellen mellem de to klassiske økonomer i denne og andre henseender ud fra deres forskellige holdning til kapitalakkumulationen, som hos begge indtager en hovedrolle. For Smith var hovedsagen at angribe de sociale institutioner, der hæmmede akkumulationen; for Ricardo blev fordelingen på profit og jordrente afgørende ud fra det syn, at profitten er langt den vigtigste kilde til kapitalakkumulation. Måske ikke nye synspunkter, men hos Meek anvendes de til en forklaring af en række andre forskelle hos de to klassikere.

Herefter når Meek frem til to kapitler om Marx' værditeori. Det er desværre den svageste del af bogen. Som mange andre marxister lægger Meek alt for stor vægt på den filosofiske side af sagen, Marx' forhold til Hegels dialektik o. s. v. Det skulle være muligt uden en så fyldig gennemgang af Marx' filosofiske ungdoms-

brydninger at påvise hovedsynspunktet i hans betragtningsmåde: at varernes bytteværdi, som en række andre økonomiske kategorier, ikke kan betragtes uden i tilknytning til produktionsformen, — at Marx' værditeori først og fremmest går ud på at forklare, hvorledes prisdannelsen er afhængig af de eksisterende økonomisk-institutionelle forhold. Og i tilknytning hertil burde Meek have beskrevet Marx' økonomiske model, for at enhver kunne bedømme hans værditeori ud fra de forudsætninger, han bygger på.

Hovedsynspunktet deles af mange ikke-marxistiske økonomer (dog langt fra alle), og det burde derfor have været nærliggende for Meek at gå videre og ridse op, hvordan den marxske værditeori kun er en enkelt del af en omfattende økonomisk systematisk fremstilling. I stedet for er der fare for, at hans »Studies« kan bidrage til den skæve opfattelse, at »alt hos Marx drejer sig om arbejdsværdi«.

I en udmærket gennemgang af forskellige kritikere af Marx nævner Meek Joan Robinson, hvis hovedsynspunkt er, at Marx' bidrag til den økonomiske videnskab ikke står og falder med hans værditeori, men at der, som hun selv flere gange har givet eksempel på, er meget stof at hente i Marx' problemstillinger. Det må siges, at det ikke rigtig lykkes Meek at modgå denne opfattelse, netop fordi han betragter værditeorien isoleret, bortset fra hvor han ser den i dens filosofiske aspekt. Og så er de fleste økonomer jo ikke med mere.

Meeks sidste kapitel om »reapplication« af værditeorien ridser mange interessante og uløste problemer op, bl. a. hvad angår værdidannelsen under socialistiske forhold. Efter de seneste økonomiske diskussioner i USSR, som Meek refererer fyldigt, hælder man derovre nærmest til den anskuelse, at værdilovens fortsatte eksistens, dvs. at en vares produktionsomkostninger påvirker dens pris, bygger på den særlige socialistiske model i Sovjetunionen, idet der ved siden af den statslige sektor findes en stor sektor (kollektivbrugene) med gruppeejendom. Den allerseneste diskussion i Polen,

bl. a. baseret på Oskar Lange's bog fra 30'erne »On the Economic Theory of Socialism«, kunne imidlertid tyde på, at problemet langt fra er afklaret hermed.

Endelig bringer Meek mange bidrag til den evige metodologiske diskussion inden for økonomien, idet han fremsætter mange kritiske betragtninger over den almindelige ligevægtsteori. De skal ikke gengives

her, langt mindre modgås, men repræsentanter for denne skole herhjemme kan — i denne som i andre henseender — have megen glæde af et nærmere bekendtskab med Ronald L. Meek.

*Knud Erik Svendsen*¹.

1. Cand. polit., bibliotekar ved Det kgl. Bibliotek.